

מסורת הש"ס

רש"י

הנודר מן הירק פרק שביעי נדרים

ר"ן

נמ"ל

עין משפט
נר מצוה

(א) לעיל מ"ז. נ"ב. מ"ז.
(ב) תרומות פ"ה מ"א.
(ג) יבמות ק"ט: גיטין מ"י.
(ד) לעיל כ"ב. ע"ש [תקנ"ח מ:].
(ה) י"א רכ"א. (ו) [תקנ"ח מ:].
(ז) שו"ת: י"ז מעלה י"ב.
(ח) שיעות פ"ו מ"ז. לעיל
(ט) (ו) [דף נ"ח].

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאניי אהל
ורש"י: (ב) שם מקמי
עליה אבל תרומה מאי:
(ג) רש"י י"ה א"ה א"ה וכו'
דנדרים ה"ד ואח"כ מ"ה
אמרי א"ה: (ד) ד"ה א"ה
כ"ד ישרא' וכו' זה כהן
והיינו דקדמי סופא וכו'
ישראל א"ה ה"ד ואח"כ
מ"ה חוץ וכו' ואם נפלא:
(ה) ד"ה א"ה לעולם וכו'
נפלא כדכ"ה ולא הדרא
קוסא: (ו) ד"ה ה"ה וכו'
לעשרה ה"ד:

גליון הש"ס

גמ' תרומה מאי מצוה.
ע"י כ"מ נ"ט ע"ה תוס' ד"ה
ה"ו ואע"ק: שם הותר
שבחן להדיח ה"ה. ע"י
כ"ר ע"י דף שס"ז ע"ה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כדכ"ה נמחק
דכ"ה בענין ק' ומ"ש
בש"ס מקובלת דחוק
דכ"ה הכל מדרבנן קמרי
דמלוקייתא ק"ל דבר שיש
לו מתירין ע"ה. כ"ה
כ"ה נ"ט.

מוסף רש"י

מתבי רמי בר חמא.
ל"ר אמר מתבי דקא
פשיטא ליה גידוליו ה"ה
מעלין האיסור מתביעת,
ולת ליה דין סבה דאי
יומין ור' יומין דשמי
שביעות וכו', ומתבי ליה
דנדרב שאין זרע כלה
אפילו גידוליו גידוליו אסורין.
אלמא לא אהו גידוליו ה"ה
ומעלין האיסור (דאמרי)
בש"ס. בחילופיהן. אם
תתלפו פירות אחרות
דבר שא"ל זה לעולם
הוא. ובגידוליהן. שטען

תריך מעשר. תרומת מעשר דיגון הוא [דקא גרים] ליה דלא מחייב
בתרומת מעשר עד דמדידן והאי מאשתקד נידגנה הלכך מעשר
עליה משל אשתקד ולא הוי איסורו על ידי קרקע הלכך לא הוי
צטילתו ע"י קרקע: אפילו גידוליו גידולין אסורין. אלמא דאין גידוליו
היתר מעלין את האיסור קושא לרבי
אמי: ואין צטיל כדכ"ה. כלומר כדכ"ה
מדתו בגדוליו רביס: הרי תרומה
דאי צעי מיתשיל עלה. שאם היה
צדעתו להפריש תרומה ומעשר על
פירותיו מפירות קופה זו ועשה ונתן
מקופה אחרת יכול לשאל עליה לפני
חכם ולומר לו לא היה צדעתי ליתן
מקופה זו אלא מזו ולא הו"א תרומה
ואפילו הכי צטלה כדכ"ה דמתן וכו':
פירקב. הכל שאין לה תקנה לא
לכהן ולא לישראל: הא אם נפל
למאה פעלה. סאה אחת ושאר מותר
אלמא דבעלה כדכ"ה דידעה כמו האי
דהיינו צמאה ואחתי קשא לרבי אמי
מתני' נדרים: (א) [ומשני] הא תרומה
צמאמה ציד כהן עסקין. דמאחר
שזה כהן לא מני מיתשיל עלה
אינש ולא דמי לקונמות: סימכר
לכח. הרי ציד כהן היא ואין צריך
לו למוכרה: אלא ציד ישראל
עסקין שנפלו וכו'. דלא מני איהו
מיתשיל עלה כדכ"ה וזה כהן (ו):
והא קמי סופא א"ה ה"ה ספורה
סימכר לכח. עשרי ציד ישראל
היא חוק מדמי אותה סאה אם נפלה לו
מבית אבי אמו כהן אמאי אמר חוק
מדמי אותה סאה אפילו אותה סאה
נמי סימכר הואיל וצאתה לו בירושה:
אלא. לעולם בתרומה ציד ישראל
עסקין ומני מתשיל [עליה] ואפילו
הכי צטלה כדכ"ה (ו) והדרא קושא
לדוכתיה. תריך הכי גרסין אלא גבי
קונמות מלוא לאיתשולי עלייהו וכמאן
ליה דבר שיש לו מתירין ואין צטיל כדכ"ה: אבל תרומה מאי
מלוא איכא לאיתשולי עלה. וכיון דלאו מלוא היא לא אחי
לאיתשולי עלה וכדכ"ה שאין לו מתירין דמי להכי צטיל כדכ"ה:
והרעא מתעשרת לפי כולה. אפילו מן הליטרא של עיקר:
היתר שבה. אותה ליטרא של עיקר שהיתה מתוקנת: היכן הלך.
הואיל ואחיה צעין אין צריך (ו) לעשר: צללים. של ששית וכו'.
לימא היתר שבהן העיקר שגדלו צשיתם להיכן הלך ותשמייה העיקר:
לעלמא שרי אבל גבי מעשר כיון דלפי חשבון הטבל חייבה רחמנא

מעשר דיגון הוא דקא גרים ליה. שעל ידי דיגון מתחייב צמעהר
ולא ע"י קרקע: מתבי רמי בר חמא קונם פירות האלו עלי וכו'.
ל"ר ינאי פריך דלמא לעיל [מ:]. צלל של תרומה שרצו גידוליו על עיקרו
מותר דאלמא סבירא ליה דכולהו גידולין אע"פ שאין איסורו ע"י
קרקע מעלין את העיקר ומשום הכי
פריך ליה מקונמות דאין מעלין. והא
דלא פריך ל"ר מצייתא דליטרא מעשר
טבל דתניא לעיל [בסמוך] משום דמתמני'
אלימא ליה לאקשווי ועוד דמעשר
פשיטא ליה דדבר שיש לו מתירין הוא:
והרי תרומה דאי צעי מתשיל עלה.
על ידי פתח או חרצה כשאר נדרים.
והא דלא פריך ליה אי הכי צלל של
תרומה נמי אמאי א"ר ינאי דגידולין
מעלין אותה [הא] אי צעי מתשיל עליה והוי
דבר שיש לו מתירין משום דמני'
למדמיה דבישראל שנפלה לו מבית אבי
אמו כהן עסקין ומשום הכי פריך ל"ר
מהך מתניתין דליכא למדמיה כהכי.
כך נראה צעני: סאה תרומה עמאה.
נקט תרומה עמאה לאשמועינן דרובא
דדיוקא דלא לעלמא אע"פ דטמאה
היא טמאה: פירקב. דכיון דטמאה
היא לא חויא לכהן לאכילה ובהיקס
נמי לא שריא דחיישין לתקלה
דליתא פרק קמא דפסחים (דף כ:).
בתרומה ציד כהן. דכיון דזכה זה
שזב אינו יכול לשאל עליה: והא
קמי סופא סמכר לכח חוק מדמי
אותה. ואי דנפלו לו מבית אבי
אמו כהן אמאי אינו מוכר אפילו אותה
סאה: אלא קונמות מלוא לאשמועינן
עלייהו. וכיון שכן כאילו תשיל
עלייהו דמי: כל הנודר כאילו צנח צמא.
פירשמו צ' ד' נדרים (לעיל דף כב).
תרומה מאי מלוא לאשמועינן עלה
איכא. הלכך כיון שאין היתר צא
מעצמו וליכא מלוא למעבד הכי לא מיקרי דבר שיש לו מתירין.
והקדש דקא מני לעיל [נח]. כדכ"ה שיש לו מתירין בהקדש דקא ה"ה
עסקין דעל כרחין לפדייה קאי: גופא ליטרא צללים שסקנה
והרעא. כלומר שהפריש כל מעשרותיה מתעשרת לפי כולה ולא
לפי גידולין כדכ"ה דלמא גידולין ומצטיל עיקר לגמרי: ווי היתר
שבהן להיכן הלך. נראה צעני דהכי מקשה אפילו תימא דגידולין
של היתר מצטלים עיקר של איסור התם היינו טעמא משום דכיון
שרצו גידוליו על עיקרו נמלא ששכאובל אינו טועם טעם האיסור
כלל הלכך אף על פי שאיסור שבו מערב צמחו ולא חול ליה
לעשורי הכא אמאי מתעשרת לפי כולה וכו' היתר שבהן להיכן הלך:
אם

מעצמו וליכא מלוא למעבד הכי לא מיקרי דבר שיש לו מתירין.
והקדש דקא מני לעיל [נח]. כדכ"ה שיש לו מתירין בהקדש דקא ה"ה
עסקין דעל כרחין לפדייה קאי: גופא ליטרא צללים שסקנה
והרעא. כלומר שהפריש כל מעשרותיה מתעשרת לפי כולה ולא
לפי גידולין כדכ"ה דלמא גידולין ומצטיל עיקר לגמרי: ווי היתר
שבהן להיכן הלך. נראה צעני דהכי מקשה אפילו תימא דגידולין
של היתר מצטלים עיקר של איסור התם היינו טעמא משום דכיון
שרצו גידוליו על עיקרו נמלא ששכאובל אינו טועם טעם האיסור
כלל הלכך אף על פי שאיסור שבו מערב צמחו ולא חול ליה
לעשורי הכא אמאי מתעשרת לפי כולה וכו' היתר שבהן להיכן הלך:
אם
ידק הש"ס לקר לזון המשנה ומביא מה שהוא צריך ממנה והא דלא אמרינן תשרי צירושלמי פריך לה אליבא דרבי
יוסן דלמא פריך כל שעה דמלוקין בחטין של תרומה טמאה דלא חיישין לתקלה ומשני דממזיק פריך לה לזו לנישוי והא
חייש לתקלה דלאו אחי למלך מיניה: הא לבואה תתקל. הא למעלה חיישין טמא עולה חלחל ומתא חיישין לה כספיה
מקל וזמורה לא דמחרי לאקשווי ולא מקשי ממנה [משניות] ששנו בהם בפירוש שמומה עולה חלחל ומתא חיישין לה כספיה
אחל לאוקמיה בתרומה ציד כהן אלא כהא סופא קמין דעל כרחי לא ציד כהן הוא: בתרומה ציד כהן דלא מצי
והרעא דכ"ה אשור מתי פירש דלא מני למיתשיל עלה שרי לא קרא עליה הוא שם תרומה משמע דלכאן קאי אלא ישראל
דלא שכיח כלל שישאל עליה אלא כל זמן שהיא ציד ישראל זמנין דלת ליה תפאה לאשיל ומתשיל עלה ומתקן לה ואח"כ לה:
אימא סיפא אם היתה בתורה המכר לבחן. אלמא אחתי לאו ציד כהן הוא: אלמא איהא בשלמא קונמות מצוה לאיתשולי
עלייהו. הלכך נקרא דבר שיש לו מתירין דסמיהו עומדים לישראל: היתר שבהן להיכן הלך. ולת ליה גידולין מעלין את העיקר:

תוספות

לא צטיל צעיסה משום דהוי דבר שיש לו מתירין ואע"פ דלא הוי מין צמחי י"ט לומר דהתם משום דליכא תמינת טעם
ולא צטיל: והרי תרומה ב' דתנן. ה"ה דהוי מני למיפיק למאן דלמא תרומה אין לה מתירין: סאה של תרומה שנפלה
למחוץ בפתח הירק. דאיתא דכ"ה ופסמיהו כהן [ואקרא דכ"ה] מתינו ממנו עולה חלחל ומתא חיישין לה כספיה
למחוץ דכ"ה: דמקוץ לזו ציד כהן אם כן איירי שדמיוע איירי צמח הכהן [ואיתא סופא אם היה סוכר] ממכר
לכחן דהיינו הוא אלא מירי שהיא ציד ישראל וא"ה ציטרא שנפלו לו תרומה מבית אבי אמו כהן דהשמה קאי דידעה:
המכר לבחן חוק מדמי סאה. וא"ו דידעה הוא אי מירי שכן ציד ישראל ואפ"ר מני מני מנין לא אלא טעם מינה דמירי
במחנה שפריש ישראל ליתן לכהן: וכו' גרסין אלא בשלמא קונמות מצוה לאיתשולי עלייהו והוי דבר שיש לו
מתירין: גופא ב' היתר שבהן להיכן הלך. כלומר היתר שהיה ליתר שישכר ה"ה הלך דסבירא ליה דלא קמאר
גידוליו היתר מעלין את האיסור ומני לאושויו גידוליו היתר מעלין את האיסור מההיא דמנכס דלעיל:

לפי גידולין כדכ"ה דלמא גידולין ומצטיל עיקר לגמרי: ווי היתר
שבהן להיכן הלך. נראה צעני דהכי מקשה אפילו תימא דגידולין
של היתר מצטלים עיקר של איסור התם היינו טעמא משום דכיון
שרצו גידוליו על עיקרו נמלא ששכאובל אינו טועם טעם האיסור
כלל הלכך אף על פי שאיסור שבו מערב צמחו ולא חול ליה
לעשורי הכא אמאי מתעשרת לפי כולה וכו' היתר שבהן להיכן הלך:
אם
ידק הש"ס לקר לזון המשנה ומביא מה שהוא צריך ממנה והא דלא אמרינן תשרי צירושלמי פריך לה אליבא דרבי
יוסן דלמא פריך כל שעה דמלוקין בחטין של תרומה טמאה דלא חיישין לתקלה ומשני דממזיק פריך לה לזו לנישוי והא
חייש לתקלה דלאו אחי למלך מיניה: הא לבואה תתקל. הא למעלה חיישין טמא עולה חלחל ומתא חיישין לה כספיה
מקל וזמורה לא דמחרי לאקשווי ולא מקשי ממנה [משניות] ששנו בהם בפירוש שמומה עולה חלחל ומתא חיישין לה כספיה
אחל לאוקמיה בתרומה ציד כהן אלא כהא סופא קמין דעל כרחי לא ציד כהן הוא: בתרומה ציד כהן דלא מצי
והרעא דכ"ה אשור מתי פירש דלא מני למיתשיל עלה שרי לא קרא עליה הוא שם תרומה משמע דלכאן קאי אלא ישראל
דלא שכיח כלל שישאל עליה אלא כל זמן שהיא ציד ישראל זמנין דלת ליה תפאה לאשיל ומתשיל עלה ומתקן לה ואח"כ לה:
אימא סיפא אם היתה בתורה המכר לבחן. אלמא אחתי לאו ציד כהן הוא: אלמא איהא בשלמא קונמות מצוה לאיתשולי
עלייהו. הלכך נקרא דבר שיש לו מתירין דסמיהו עומדים לישראל: היתר שבהן להיכן הלך. ולת ליה גידולין מעלין את העיקר:

מתבי רמי בר חמא קונם פירות הללו עלי קונם ב'. דכיון דלמא קונם סתמא אסרס עליו כהנא בין בתלפין בין
גידולין: קונם שאני אובל. לא אסר עצמו אלא כגופו והלכך כדכ"ה שרצו כלה הגידולין מותרין אלא כדכ"ה שאין זרעו
כלה אפילו גידוליו גידולין אסורין אלמא גידוליו היתר אינם מעלין את האיסור דאי מעלין גידולין אמאי אסורין הרי לא
אסר עצמו אלא כגוף הפירות ולא אסר גידולין וליתו גידוליו היתר ויבטלו לעיקר אלא שמע מינה גידולין לא מעלין
לעלין הלכך תתפסט גידולין ואסורין מטעם שיש עיקר ויפיק חטוב ואינו זרעו וכו' דודאי אינו מתיר ע"י קרקע כמו
שביעות מכל מקום דלא ליה די קרקע המירו עליו לע"י לשטוי דיגון הוא דקא גרים ליה א"ר [אבא] שאני קונמות
הואיל ואי בעי מיתשיל עלייהו והוי כדכ"ה שיש לו מתירין ולא בטיל. וכך לא מעלין גידוליו לעיקר והא דמתן לעיל
(דף כג). קונם אין מנין לתבטל אם יש בו טעם מן אסור ואם אין בו טעם מן מותר דכ"ה ה"ה משום דהוי מין בשאינו
מני דלמא דמי שיש לו מתירין לא צטיל היינו מנינו והא דמסקי רב אשי פקח בתרא דביבא (דף נ"ט). דמיס ומלא